

námítky o nemožnosti srovnání obou totalit. Shrnuje známá fakta (např. Leninův copy-right na koncentrační tábory nebo budování Gestapa dle vzoru NKVD) a přidává svědectví lidí, kteří zaměnili koncentrační tábor za gulag. Proklamované cíle obou režimů jsou odlišné, avšak ideologie zrcadlená v jednání vykazují pozoruhodnou shodu.

Kniha je důležitým příspěvkem do politologické diskuse. Promýšlí extrémní důsledky případů odpojení politiky od úsilí o dobro všech občanů (lidé nahrazení Lidem). V současné době jsme jako občané demokratických zemí svědky existence čínských a kubánských táborů. Todorov dokládá, jak je pro totalitní mašinerii důležité zamezení toku informací o páchaném zlu. Ať už patříme mezi zastánce mezinárodněpolitického realismu či idealismu, máme v tomto ohledu o čem přemýšlet.

Hynek Baňouch

Ivana Witzová

DŮSLEDKY VSTUPU ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE

Ústav mezinárodních vztahů Praha, Institut pro evropskou politiku a kulturu, Konrad Adenauer Stiftung, Praha 2000, 83 stran

Vstup České republiky do Evropské unie je předmětem častých politických a mediálních debat, jejichž úroveň je ale v mnoha případech sporná, stejně jako váha „argumentů“, které jsou v jejich rámci předkládány. Dosavadní odborné práce, týkající se této problematiky, se spíše soustředily na shrnutí některých základních údajů a/nebo charakteristiku či rozbor dokumentů souvisejících s danou problematikou, avšak pokusů o strukturovaný (analytický či syntetický) přístup či dokonce o aplikaci teoretických přístupů z oblasti politikologie a mezinárodních vztahů bylo doposud velmi poskrovnu. V tomto směru je velmi zajímavá a podnětná publikace Ivany Witzové

„Důsledky vstupu České republiky do Evropské unie“.

Autorka knihu rozdělila do dvou částí. V první z nich se v návaznosti na dosavadní výsledky vyjednávání zabývá důsledky procesu přistupování, ve druhé předpokládanými dopady vstupu. Witzová charakterizuje strategii rozšiřování EU, přičemž mj. konstatuje, že „rozšíření o země střední a východní Evropy rozhodně nepatří k rutinnímu rozšiřování vzhledem k nejistému integračnímu kursu Evropské unie a k vývoji transformace v kandidátských zemích.“ Dále vysvětluje okolnosti přijetí a základní aspekty naplňování Evropské dohody, včetně popisu orgánů, které tuto dohodu implementují. Proces vyjednávání (jak vysvětluje v předmluvě ke knize i státní tajemník pro evropské záležitosti a první náměstek ministra zahraničních věcí ČR Pavel Telička) je stále probíhajícím procesem, autorka jej zachycuje zhruba do období poloviny roku 2000.

Druhá část si klade za cíl „v obecné rovině uvést základní charakteristiku možných politických, ekonomických a právních důsledků vstupu“, především s ohledem na rozsah omezení státní suverenity (ke kterému však dle Witzové de facto dochází geografickou blízkostí Evropské unie i procesem přistupování). Autorka vychází z tradičního trojdimenziálního rozdělení politiky na polity (coby normativní a institucionální složku), politics (procesuální rovinu) a policy (obsahovou a materiální stránku politiky). Toto analytické rozdělení aplikuje na českou politiku v jejím „evropském poli“. V rámci polity mj. nastiňuje v návaznosti na předchozí akademické diskuse zajímavou otázku, zda by měl ČR reprezentovat na zasedáních Evropské rady předseda vlády nebo prezident. Lze souhlasit s názorem, že předseda vlády je s ohledem na vnitropolitické kompetence v rámci výkonu moci pro tento účel vhodnější. V dimenzi politics se Witzová nevyhýbá ani problematice zájmových skupin a lobbingu, hlavní pozornost však věnuje politickým stranám. Zkoumá vliv střetů o evrop-

skou integraci na vnitřní život politických stran (kde jako jedinou stranu, která není v této otázce zcela jednotná, uvádí KSČM), ve vnitropolitickém dění, v evropské politice i v rámci stranicko-politického systému. Zabývá se i rolí České republiky jako aktéra mezinárodní politiky a možností prosazování jejích zájmů v Evropské unii. V oblasti policy sleduje nejzávažnější dopady vstupu v jednotlivých „sektorových politikách“, byt' zde jsou předpovědi obtížné s ohledem na nemožnost znát „acquis“, které bude dosaženo v čase, kdy se ČR stane členem EU. Witzová rozebírá i právní aspekty vstupu do EU, včetně principu přímého účinku a nadřazenosti práva ES v určitých oblastech. V ekonomické oblasti jsou v publikaci zmiňovány jak makroekonomické, tak mikroekonomické důsledky vstupu.

V recenzované publikaci není „sumarizováno“ velkého množství dat či dalších faktografických údajů. Její předností je analytický přístup k celé problematice doplněný o základní aplikaci některých politologických metod. V tomto kontextu představuje i vhodnou pomůcku pro nasměrování dalšího výzkumu v rámci této aktuální problematiky.

Přes toto konstatování je však nutné zmínit, že např. pozornost věnovaná důsledkům vstupu s ohledem na společnou bezpečnostní a zahraniční politiku EU a na spolupráci v oblasti policie a justice by měla být větší. Důkladnější analýzu by si zasloužila i oblast politics věnovaná organizovaným zájmům, kde by měly být zmíněny alespoň základní cíle konkrétních českých zájmových skupin různých typů, nastínění způsobu jejich reprezentace v Hospodářském a sociálním výboru apod. Relativní stručnost publikace i skutečnost, že z hlediska politikologie odráží současnou (počáteční) fázi výzkumu, je však výhodou v tom směru, že může najít čtenáře nejenom v úzkém kruhu odborníků, ale i v širší veřejnosti.

Miroslav Mareš

Soňa Szomolányi

KĽUKATÁ CESTA SLOVENSKA K DEMOKRACII

Bratislava: Stimul, 1999, 121 str.

Kniha *Kľukatá cesta Slovenska k demokracii* od vedúcej katedry politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave je pravdepodobne prvou kompletnou štúdiou analyzujúcou príčiny desiatich rokov komplikovaného politického vývinu od pádu komunizmu na Slovensku z pera domáceho autora. Treba zdôrazniť, že nie je to úplne chronologická história, ani polovedecká esejistika mnohých domácich, ale aj zahraničných, prevažne starších amerických autorov (na rozdiel od väčšiny mladých amerických politológov), čo býva často osudom podobných pokusov. Istý chronologický prístup možno vidieť v tom, že autorka osobitnú pozornosť venovala „... zlomovým momentom na ceste Slovenska k liberálnej demokracii so zámerom identifikovať politicko-inštitucionálne faktory spoušťujúce tento vývin: spôsob vyriešenia problému štátnosti, konfigurácia národnej elity a inštitucionálny rámec“ (s. 11-12). To však je legitímny a metodologicky potenciálne sľubný prístup, v súlade s „path dependency theory“. Problémom snáď môže byť miestami vysoká úroveň abstrakcie, t.j. mnohé tvrdenia podané skôr vo forme hypotéz ako záverov vyplývajúcich z práčného empirického výskumu. Ide o kritiku, ktorú už skôr vzniesol Klaus von Beyme (1996, 16), ktorý tvrdí, že mnohí politológovia vo východnej Európe diskutujú teórie transformácie abstraktným a neempirickým spôsobom.

Kam teda dospela slovenská politológia desať rokov po páde komunizmu pri analyzovaní „prípady Slovensko“?

Kniha je rozdelená na jedenásť kapitol: úvod, prehistória a úlohy tranzície na Slovensku, otvorenie prechodu od starého režimu, koniec prechodu od starého režimu – „zakla-